

Jyllands-Posten

Dette er en kommentar: Jyllands-Posten har et fast korps af personer, der kommenterer vores samfund. Kommentaren er udtryk for skribentens egen holdning.

02.07.2020 KL. 16:30

Identitetspolitikens kamp for ikke at blive defineret har lange rødder

Spørgsmålet ”hvem er jeg?” er blevet en central kampplads, men hvordan kom det egentlig dertil?

Black Lives Matters demonstrationer – her i København for nylig – er den seneste identitetspolitiske knopskydning. (Foto: Anthon Unger)

ANDERS FOGH JENSEN

filosof

I disse uger siges og skrives der meget om identitetspolitik. En af de seneste anledninger har været, at forfatteren til Harry Potter-serien, J.K. Rowling, tilsyneladende går imod transkønnede ved at udtale, at folk, der menstruerer, stadig skulle kunne kaldes kvinder, og at det betyder noget for kvinder at kunne udtale dette. En anden anledning har været raceoptøjerne i USA og Black Lives Matter-bevægelsen. Men der synes at komme nye anledninger uge for uge, og der synes at være en stor energi i disse debatter, hvorfor man som forfatteren risikerer sit ry og omdømme ved at deltage i dem. Men hvordan kom det egentlig hertil? Hvordan blev spørgsmålet ”hvem er jeg?” en central kampplads?

Kamppladsen bygger historisk og tematisk oven på nogle andre kampe. For det første det at sikre grundlæggende rettigheder til overlevelse, ejendom, udtalelser, valg osv., det, som retsstaten sikrede. Og det bygger oven på, at fyrstens og herremandens herredømmemagt, ret til liv og slaveri, er blevet løst. I det 19. århundredes blev industriarbejdets udnyttelsesforhold tematiseret, ikke mindst af Marx og Engels, og problemerne kom igen omkring fremmedgørelse og objektgørelse, såkaldt reificering, som blev taget op i

1960'erne og 1970'erne. Det afgørende var, at man ikke blev tingsliggjort, gjort til objekt, hvilket man jo blev, når man solgte sin arbejdskraft som vare.

I begyndelsen af 1980'erne skiftede opmærksomheden fra objektet til subjektet, og dette skete, i takt med at nyliberalismen spredte sig over hele det politiske spektrum: Man udøvede ikke længere bare magt over folk ved at objektgøre dem, men ved at gøre dem til frie subjekter. Mennesket var i kraft af opgørene i 1960'erne og 1970'erne netop blevet frigjort, de var blevet gjort til handlende subjekter. Magtudøvelsen handlede nu om at påvirke disse frie subjekters adfærd, sandsynlighedsrummet for deres handlinger.

Det var særligt den franske filosof, Michel Foucault (1926-84), der fik en afgørende indflydelse her, ikke mindst hans forskellige elever i bl.a. USA op igennem 1990'erne. Foucault pointerede, at subjekt også betyder underkastet ("su-jet"), og at man ved at blive frigjort også altid blev subjektgjort til noget særligt, et bestemt subjekt; det havde hans egne studier af sindssyge, kriminalisering og seksualitet vist.

Og man kunne nu elaborere dette til ikke bare at gælde racer og køn, men alt fra patientgørelse, klientgørelse, myndiggørelse, engageret arbejdersubjektgørelse, sød pige-gørelse, ikke-grædende dreng-gørelse. Kamppladsen flyttede fra objektet til bestemmelse af subjektet, og det er det, der i dag er blevet til identitetspolitik, hvor "hvem er jeg?" er blevet en afgørende kampplads.

Hvor den nyliberalistiske politik handlede om at påvirke sandsynlighedsrummet for frie subjekters frie valg (gennem alt fra moms og afgift til nudging), der handlede identitetspolitik tilsvarende om at frigøre sig fra at blive defineret.

Dette hænger tæt sammen med 68-oprøret og 1970'ernes marxisme, hvor afstanden mellem lyst og magt var på spil: Man ville ikke finde sig i, at magten skulle diktere, hvordan man skulle udfolde sig, man skulle udfolde sig, som man havde lyst til. I identitetspolitikken er det blevet til, at man ikke vil finde sig i, at nogen forventer noget bestemt af én, man vil selv bestemme sig selv igennem sin egen bestemmelse af identitet. Og den skal helst være fleksibel for at være fri.

Anders Fogh Jensen (f. 1973) er forfatter, dramatiker og filosof. Af sine otte bøger tæller bl.a. "Projektsamfundet", "Projektmennesket", "Hvordan skal jeg leve mit liv, Kierkegaard?" og senest "Pseudoarbejde". Han er særligt interesseret i filosofisk samtidsdiagnose og beskriver den tid, vi lever i, de vilkår vi lever under og de små usynlige skred, der ændrer vores samtid. Filosofi handler for ham om at tænke bedre for at leve bedre. Anders Fogh Jensen bor i Midtjylland.

Vil du have meninger direkte i din indbakke? Tilmeld dig gratis og få de seneste indlæg fra Jyllands-Postens debatsektion én gang i døgnet – [klik her](#), sæt flueben og indtast din mailadresse. Følg også [JP Debat](#) på Twitter

